

Het nut van een logboek bij de beroepsvorming in het hoger onderwijs

De evaluatie van het gebruik van een logboek bij de ondersteuning zelfregulerend leren, reflectief leren en transformatief leren.

Patricia Buijs, Theo de Joode en Bert van der Zaag

Patricia Buijs is onderwijskundige en werkzaam als hogeschooldocent bedrijfseconomie en teamleider aan de Haagse Hogeschool.

Theo de Joode is docent-onderzoeker en promovendus binnen het lectoraat New Finance aan de Haagse Hogeschool.

Bert van der Zaag is arbeids- en organisatiepsycholoog en tevens coach en trainer. Hij is daarnaast gespecialiseerd in het afnemen van assessments.

Dit artikel gaat over de bruikbaarheid van een logboek bij het in kaart brengen van de ontwikkeling van studenten. Drie leervormen zijn onderzocht die van belang zijn voor de ontwikkeling van studenten. Om een beeld van die bruikbaarheid te krijgen, zijn drie onderzoeksvragen opgesteld: geeft een logboek inzicht in het keuzepatroon van studenten tussen verschillende onderwerpen van de stof, in de vorderingen van studenten bij de drie leervormen, en in de verschillen in prestaties tussen studenten. Het onderzoek geeft een positief antwoord op de onderzoeksvragen. Het belangrijkste leerpunt is dat er meer verdiepend onderzoek nodig is om de vragen uitvoeriger te kunnen beantwoorden.

Inleiding

Een logboek wordt in verschillende werkgebieden gebruikt, zoals bij auto-onderhoud (onderhoudslogboek), hardlopen (*runner's log*) en communicatie (*chatlog*). Op verschillende terreinen, bijvoorbeeld in het onderwijs, wordt ook gebruikgemaakt van een logboek, maar dan als reflectie-instrument in onderzoek (Nadin & Cassell, 2006).

Er is vrijwel geen literatuur beschikbaar dat laat zien dat binnen het hoger onderwijs gebruikgemaakt wordt van een logboek als leer- en beoordelingsinstrument. Toch is een

logboek nuttig: met een logboek kan een student namelijk reflecteren op zijn of haar professionele en persoonlijke ontwikkeling gedurende een bepaalde periode. Bovendien kan de docent een beeld krijgen van de denk- en belevingswereld van de student.

De toekomstige werkomgeving van de student is aan verandering onderhevig. In de maatschappij vindt een transitie plaats in economisch denken en handelen (Vereniging Hogescholen, 2023). De student zal gaan werken op de grensvlakken van traditionele en nieuwe beroepen en zal in

staat moeten zijn om een bijdrage te leveren aan die verandering. Deze ontwikkelingen vragen van de afgestudeerde professional – naast een gedegen vakinhoudelijke expertise – ook beroepsvormende skills, zoals communicatieve vaardigheden. Dit is voor de opleiding Finance & Control aan de Haagse Hogeschool aanleiding geweest om een minor Communicatie voor Financials te ontwikkelen. Als rode draad door deze minor liepen steeds drie leervormen: zelfregulerend leren, reflectief leren en transformatief leren.

Zelfregulerend leren is warm ontvangen in onderwijsland sinds Zimmerman (Zimmerman & Schunk, 2011) dit begrip heeft uitgewerkt. Zelfregulerend leren heeft te maken met de manier waarop mensen hun emoties, cognities, gedrag en omgevingsfactoren hanteren en vormgeven tijdens een leerervaring. **Reflecterend leren** is het leerproces waarbij studenten bewust nadenken over hun eigen ervaringen, en een relatie leggen met theoretische concepten en de bijdrage die ze geleverd hebben aan opdrachten (Moon, 2006). Via reflectie kunnen studenten inzichten verwerven en hun leerervaringen in een bredere context plaatsen. Mezirow (1978) wordt algemeen erkend als de grondlegger van de theorie van **transformerend leren** (Calleja, 2014). De theorie van transformerend leren heeft zich ontwikkeld tot een uitgebreide en complexe beschrijving van hoe studenten de betekenis van hun ervaringen construeren, waarderen en herformuleren. Een uitgebreidere beschrijving van de drie leervormen en hun onderlinge relatie is te vinden in de bijlage bij dit artikel.

Tijdens de ontwikkeling van de minor Communicatie voor Financials ontstond het idee om een logboek te gaan te gebruiken als instrument om deze drie leervormen in het leerproces van een student te stimuleren en te monitoren. Daarnaast ontstond het plan om onderzoek te doen naar het werken met een logboek. De doelen die we met de inzet van een logboek wilden bereiken is een instrument in handen te hebben waarmee aan de ene kant studenten hun eigen ontwikkeling kunnen zien bij onderwerpen die niet alleen met de vakinhoud te maken hebben. In dit geval dus vooral communicatieve onderwerpen. Daarnaast wilden we met een logboek een instrument voor de docenten in handen hebben om de vorderingen van studenten op de drie leervormen in beeld te krijgen. Dit artikel richt zich dan ook op de rol van het logboek in het ondersteunen van zelfregulering, reflectie en ontwikkeling (transformatie).

Onderzoeksvragen

Een belangrijke doelstelling van de minor was studenten de relatie tussen vakinhoud en communicatie te laten ervaren. Van belang is dan de vraag of het logboek studenten de

mogelijkheid bood om duidelijke en beargumenteerde keuzes te maken ten aanzien van hun belangstelling voor de stof en de onderwerpen daarin. Het aanbod van onderwerpen in de minor was een combinatie van vakinhoudelijke onderwerpen (finance) en communicatieve onderwerpen die niet met de vakinhoud te maken hebben. In principe zou het voor een student mogelijk zijn om alleen maar vakinhoudelijke onderwerpen te kiezen of juist alleen maar communicatieve onderwerpen te kiezen en daarmee de vakinhoud te laten varen. Een gebalanceerde keuze tussen onderwerpen zou een indicatie kunnen geven voor een sterkere integratie van belangstelling voor vakinhoud en/of communicatie. De onderzoeksvraag is dan of je met het logboek die integratie zou kunnen meten.

Daarnaast wilden we weten of een logboek een bijdrage kan leveren aan de ontwikkeling van een student op de drie leervormen. Tevens is het van belang te zien of het gebruik van een logboek verschillen kan aantonen tussen de vorderingen die de studenten maken bij de ontwikkeling van de drie leervormen.

Samengevat gaat het dan om de volgende drie onderzoeksvragen:

1. Kan een logboek de integratie van vakinhoud en communicatie in beeld brengen?
2. Kan een logboek de vorderingen van studenten op de drie leervormen in beeld brengen?
3. Kan een logboek verschillen in prestaties tussen studenten in beeld brengen?

Onderzoeksmethoden en -aanpak

Het onderzoek is een combinatie van praktijkgericht en evaluatief onderzoek. Praktijkgericht, omdat het object van onderzoek het gebruik van een logboek is. Evaluatief, omdat we wilden weten wat de effecten waren van het gebruik van een logboek. Als onderzoeksmethode hanteerden we documentanalyse. We wilden ervoor zorgen dat de documentanalyse een zo hoog mogelijke meetbetrouwbaarheid zou krijgen. Dan gelden in ieder geval de volgende criteria (Scheepers & Tobi, 2021):

- een vooraf ontworpen coderingssysteem waarmee de documenten geanalyseerd kunnen worden;
- systematische beoordeling;
- repliceerbaarheid.

De aanpak van het onderzoek wordt beschreven in de volgende onderdelen.

De minor

De minor Communicatie voor Financials was een onderdeel van de opleiding Finance & Control. De minor duurde acht

weken en elke week bestond uit drie dagdelen. In deze drie dagdelen werd een *learning outcome* van het landelijke opleidingsprofiel Finance & Control (LOOFC, 2018) behandeld vanuit communicatief perspectief. Op deze manier kwamen per week zo'n zes onderwerpen aan de orde. Een deel bestond uit vooral vakinhoud, bijvoorbeeld het formuleren van kpi's. En een deel bestond uit puur communicatieve onderdelen. Dit waren meestal oefeningen uit andere communicatie- en leiderschapstrainingen.

Het logboek

Werken met een logboek maakte deel uit van het minorprogramma. Voorafgaand aan de minor is het logboek ontwikkeld. Met de studenten zijn de volgende drie punten omtrent het waarom van het logboek doorgenomen:

- als geheugensteun;
- als middel om te leren reflecteren;
- het ontdekken van een rode draad in je persoonlijke ontwikkeling.

Voor de vormgeving is gekozen voor een gestructureerde vraaggerichte benadering. Dit betekent dat de studenten per week twee onderwerpen moesten kiezen waar ze aan de hand van de volgende vragen op moesten reflecteren:

- Kies twee onderwerpen.
- Beantwoord per onderwerp de volgende vragen:
 - Wat heb ik gedaan? (Bijvoorbeeld: welke rol, feedback gegeven of ontvangen)
 - Wat vond ik goed gaan?
 - Wat is voor verbetering vatbaar?
 - Wat heb ik geleerd?
 - Hoe zou ik het geleerde in de praktijk (van de betreffende learning outcome, red.) kunnen toepassen?
 - Hoe ben ik omgegaan met mijn eigen belang en dat van een ander?

Deze vragen moesten in ieder geval in de reflectie worden meegenomen. De studenten waren vrij om zelf nog vragen en/of opmerkingen toe te voegen. De gedachte achter deze vragen is dat studenten zo via een geleide gedachtegang kunnen reflecteren op hun eigen ontwikkeling. Bovendien geeft het opschrijven van die reflectie de ontwikkeling een verdere boost. Werken met een logboek vergt een bepaalde zelfdiscipline en doet een beroep op zelfregulerend leren.

Het logboek bestond dus voor een deel uit een geprogrammeerde instructie – met het risico dat het werken met het logboek voor de student een invuloefening wordt. Om daar een mouw aan te passen, werd het invullen van het logboek

zo interactief mogelijk gemaakt. In de eerste drie weken van het programma is een dagdeel besteed aan het werken met het logboek. Dat gebeurde in kleine groepen om een reflectieve sfeer te creëren. In deze groepjes zijn ook de onderzoeksplannen besproken, met de vraag of de gegevens van de logboeken anoniem gebruikt mochten worden voor een onderzoek. De studenten reageerden allen instemmend. Een aantal gaf aan graag zelf een bijdrage te willen leveren aan het evaluatieonderzoek.

De participanten

De deelnemers aan het onderzoek waren vierdejaars studenten van de opleiding Finance & Control aan de Haagse Hogeschool. De intekening op de minor was vrijwillig. Elk jaar konden er maximaal twintig studenten intekenen op het programma, vanwege het interactieve karakter van de minor. De participanten is gevraagd om na de minor hun logboek naar de docenten te mailen. Vervolgens zijn de logboeken door de docenten beoordeeld en is de feedback binnen twee weken naar de studenten teruggekoppeld.

De meting

Uit de eisen gesteld aan documentenanalyse blijkt dat er voorafgaand aan de beoordeling een coderingssysteem moet worden opgezet. Het coderingssysteem bestaat uit twee onderdelen, de operationele definities en de beoordelingschaal. De operationele definities maken de vertaalslag van logboek naar onderzoeksvraag systematisch. De volgende operationele definities zijn gebruikt.

Zelfregulerend leren:

- verschillende vaardigheden laten zien bij de aanpak van cases;
- communiceert standpunten duidelijk en is oplossingsgericht;
- neemt actief deel aan discussies en maakt keuzes die duiden op nieuwe kennis opdoen.

Reflectief leren:

- keuzes voor onderwerpen zijn helder beargumenteerd en er wordt een lijn gelegd naar de persoon van de student;
- reflecteert op de leerervaringen naar aanleiding van cases en interactie;
- vertaalt reflecties op de leerervaringen naar concreet gedrag.

Transformatief leren:

- legt een link tussen de ervaring uit een oefening en de latere beroepspraktijk;
- legt een link tussen de ervaring uit een oefening en een learning outcome;

- maakt het leerproces van persoonlijk belang en heeft een brede oriëntatie in het leerproces.

Deze operationele definities zijn verwerkt in een vijf-puntschaal, waarbij een score van 1 aangeeft dat het logboek de operationele definitie helemaal niet laat zien en 5 volledig. Elk logboek is via deze schaal beoordeeld door twee docenten volgens het vierogenprincipe. Omdat alles is vastgelegd, is de documentanalyse replicerbaar.

Resultaten

Het onderwerpaanbod binnen de minor betrof zoals gezegd voor de helft onderwerpen gebaseerd op vakinhoud en voor de andere helft puur communicatieve onderwerpen. In tabel 1 is het keuzepatroon van de studenten weergegeven.

Onderwerp	Onderlinge verhouding in aanbod	Student kiest voor reflectie
Vakinhoud	50%	33%
Communicatie	50%	67%

Tabel 1. Keuze van student voor onderwerpen in vergelijking met het aanbod

Dit schema geeft weer dat 67 procent van de studenten aangaf op communicatieve onderwerpen te willen reflecteren en dat 33 procent koos voor de vakinhoud. Een keuzepatroon is geïntegreerd als de reflectiekeuze van de student evenveel inhoudelijke als communicatieve onderwerpen betreft. Deze uitkomst roept de vraag op hoe geïntegreerd het keuzepatroon is. Dit is te vinden in tabel 2.

Keuzepatroon	Mate van integratie
0-100	Afwezig
10-90	Zeer weinig
20-80	Weinig
30-70	Redelijk
40-60	Veel
50-50	Volledig

Tabel 2. De mate van integratie afhankelijk van het keuzepatroon

Het patroon 33-67 past het meest bij de klasse 30-70. Daardoor krijgt dit keuzepatroon de kwalificatie redelijk. De meeste belangstelling bestond voor de puur communicatieve onderwerpen.

De tweede onderzoeksvraag betrof in hoeverre het logboek een beeld kon geven van de vorderingen van de studenten op de drie leervormen. In tabel 3 staan per jaargroep de

gemiddelde score van de studenten op de drie leervormen, evenals de range tussen de hoogste en laatste score.

Jaar-groep	Zelfregulerend leren	Reflectief leren	Transformatief leren	Range
1	3	3	3,3	1-5
2	3,8	3,9	3,6	3-5

Tabel 3. Gemiddelde score per leervorm en de range

Het gemiddelde van jaargroep 1 ligt grotendeels op het gemiddelde van de vijf-puntschaal. Tegelijk is de range hier maximaal. Dit duidt erop dat de studenten niet allemaal gemiddeld gescoord hebben, maar dat er sprake is van een duidelijke spreiding rond dit gemiddelde. Daarmee is ook de derde onderzoeksvraag beantwoord. De range geeft aan dat het logboek duidelijk verschillen kan laten zien in de vorderingen van de studenten. Jaargroep 2 scoort iets hoger dan groep 1, gemiddeld aan de bovenkant van het gemiddelde. De range is ook lager, de laagste score in deze groep is 3.

De resultaten zijn tot nu toe alleen in cijfers uitgedrukt. Achter die cijfers ligt echter de beleving van de student. Om daar een indruk van te geven volgen er drie quotes van studenten omtrent hun ontwikkeling.

‘Het onderwerp waar ik over wil schrijven is de populariteitsquiz learning outcomes. Dit onderdeel vond ik wel interessant omdat ik echt voor mezelf moest gaan kijken welke learning outcomes ik het interessantst vond. Uiteindelijk viel mijn keuze op finance, operations en reporting. Dat ik deze interessant vond zegt over mij dat ik mij altijd wil blijven ontwikkelen, ik dacht echt na over welke ik wilde kiezen en ik heb niet zomaar mijn naam ergens opgeschreven.’

‘Een waardevolle les die ik uit deze ervaringen heb getrokken, is het belang van luisteren naar anderen en respect tonen voor verschillende meningen. Tijdens de activiteiten heb ik bewust geluisterd naar mijn groepsleden, hun standpunten gerespecteerd en constructief samengewerkt. Dit is niet alleen cruciaal voor succes in educatieve settings, maar ook voor de praktijk, waar effectieve communicatie en samenwerking essentieel zijn voor het bereiken van gezamenlijke doelen.’

‘Ik was bijvoorbeeld tijdens mijn stage bang om vragen te stellen en wilde dit voorkomen bij mijn aankomende afstudeerstage. Ik kreeg van medestudenten te horen dat het stellen van vragen juist iets goeds is en dat je daarmee je

interesse in de functie laat zien. Ook kreeg ik als tip om dit te oefenen door veel vragen te stellen op school en aan vrienden. Dit zal mij helpen om deze angst te kunnen overwinnen in een professionele omgeving.'

Conclusie en discussie

De eerste onderzoeksvraag kan positief beantwoord worden. Het logboek laat zien dat het keuzepatroon van studenten redelijk geïntegreerd is. Tegelijk komt naar voren dat dit patroon nog beter onderzocht zou kunnen worden. Nu ging het slechts om een schets van de belangstelling. Een diepgaandere vraagstelling in het logboek zou een gedetailleerder beeld van de integratie kunnen opleveren.

De tweede onderzoeksvraag kan ook positief beantwoord worden. De beoordeling van de logboeken geeft aan dat een logboek de vorderingen in ontwikkeling in beeld kan brengen. Hiervoor geldt wel dat dit sterker in beeld gebracht had kunnen worden middels een nulmeting.

De gegevens van de range laten zien dat ook de derde onderzoeksvraag in positieve zin beantwoord kan worden. Maar ook hier geldt dat nader onderzoek diepgaander inzicht zou kunnen geven over de spreiding van de scores, bijvoorbeeld hoe dat ligt bij studenten zelf (spreiding van leervormen) en tussen studenten (spreiding van studenten). Ook zou bij verder onderzoek een grotere betrokkenheid van studenten gezocht kunnen worden. Bijvoorbeeld in de fase van het vinden van goede vragen of in de onderzoeksfase.

In ieder geval heeft dit onderzoek ons geleerd dat een logboek een waardevolle bijdrage kan leveren aan de persoonlijke ontwikkeling van studenten. Een betrokken uitleg en begeleiding is van belang voor een goede implementatie van het logboek als ontwikkelingsinstrument.

Bijlage: Het ZRT-model

In de inleiding zijn kort de drie leervormen zelfregulerend leren, reflecterend leren en transformerend leren (ZRT) benoemd. Elke vorm van leren slaat terug op een bepaald aspect van een leerproces. Echter, niemand heeft drie vakjes in zijn of haar hoofd die beurtelings een leervorm aan bod laten komen. In werkelijkheid zijn de drie vormen geïntegreerd in het leerproces. Figuur 1 geeft het ZRT-model weer waarin de relatie met het logboek en de samenhang tussen zelfregulerend, reflecterend en transformerend leren te zien is. Zelfregulerend leren is een randvoorwaarde om tot reflecterend leren te kunnen komen, en reflecterend leren is weer een randvoorwaarde voor transformerend leren. Het ligt voor de hand dat transformerend leren een impuls geeft voor zelfregulerend leren. Dat komt ook duidelijk naar voren in

het gebruik van het logboek. Hierna volgt een uitgebreidere beschrijving van de drie leervormen.

Zelfregulerend leren

Zelfregulerend leren heeft te maken met kwaliteiten als zelfbewustzijn, zelfmotivatie en gedragsverandering. Zelfregulerend leren is in feite een overstijgende kunst en kunde die op zich ook te leren is. Het model dat Zimmerman hierover ontwikkeld heeft, bestaat uit de kernbegrippen doelen, presteren en nadenken. Het kernbegrip doelen heeft te maken met wat iemand wil leren, waar voor iemand de uitdaging ligt om te leren. Presteren heeft als focus de actie die de student onderneemt, het ontwikkelen of kiezen van een bepaalde leerwijze en daar dan ook invulling aan geven.

Het zelf richting en sturing geven kan tijdens de opleiding ontwikkeld worden door studenten een passende leeromgeving te bieden (Du Toit-Brits, 2021). Een omgeving die aandachtig nadenken stimuleert. Een omgeving die de student een gevoel van eigenaarschap geeft over het leerproces. Daarnaast moet de omgeving mogelijkheden bieden tot actieve interactie gedurende het leerproces. Brandt (2020) geeft aan dat van alle leervormen zelfregulerend leren van vitaal belang is in de 21^e eeuw. Terwijl schoolse vormen van leren aflopen na afronding van een opleiding, kan zelfregulerend leren een leven lang doorgaan.

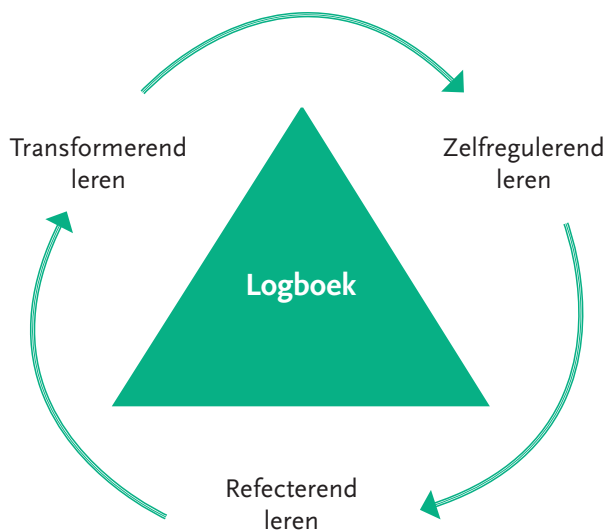
Reflecterend leren

Het leermodel van Korthagen en Nuijten (2023) bevestigt hoe dit proces kan verlopen. Na het opdoen van concrete ervaringen wordt hierop gereflecteerd. Deze reflectie leidt tot het kunnen plaatsen van inzichten op basis waarvan mogelijkheden tot actie ontstaan die vervolgens leiden tot nieuwe ervaringen. Het leermodel van Korthagen gaat over het geheel van ervaringsgericht leren. Reflectie speelt daar een essentiële rol in. Zonder reflectie komt het leerproces niet rond.

Reflectie heeft dus een nauwe relatie met ervaren. Kuiper en Persut (2004) geven aan dat kritisch denken een noodzakelijke voorwaarde is voor reflectie. Reflectie leidt in die zin tot een nadenken over de eigen oordeelsvorming. Alleen maar nadenken en alleen maar ervaren leidt niet tot reflectie; kritisch denken leidt wel tot reflectie.

Transformerend leren

Mezirow (1978) benadrukt dat het verwerven van kennis of het ontwikkelen van een vaardigheid niet noodzakelijkerwijs leidt tot autonomie in denken en begrijpen (Cranton, 1994). De sleutel tot deze tweede dimensie is het vermogen van de docent om kritische reflectie aan te moedigen. Als onderdeel

Figuur 1. Het ZRT-model

Om een groei te bewerkstelligen kan het voor een student nodig zijn om zijn perspectief op specifieke capaciteiten te veranderen en soms zelfs zijn wereldbeeld. Volgens Clark (1991) bestaat het proces van perspectiefverandering uit drie dimensies: psychologisch (veranderingen in begrip van het zelf), overtuiging (herziening van geloofssystemen) en gedragsmatig (veranderingen in levensstijl). Archer-Kuhn et al. (2021) geven aan dat het kan gaan om een verandering op zowel emotioneel, cognitief, relationeel als sociaal vlak. Een vierdeling die raakvlakken vertoont met de drie dimensies genoemd door Clark.

van het leerproces zouden docenten ook een bewustzijn bij de student dienen te ontwikkelen van veronderstellingen – zowel die van henzelf als die van anderen – die zij tot dan toe als vanzelfsprekend beschouwden, en kritisch worden over die veronderstellingen (Grabove, 1997).

Literatuur

- Archer-Kuhn, B., Samson, P., Damianakis, T., Barrett, B., Matin, S. & Ahern, C. (2021). Transformative learning in field education: Students bridging the theory/practice gap. *The British Journal of Social Work*, 51(7), 2419-2438.
- Brandt, W.C. (2020). *Measuring student success skills: A review of the literature on creativity*. National Center for the Improvement of Educational Assessment.
- Cranton, P. (1994). *Understanding and promoting transformative learning: A guide for educators and adults*. Jossey-Bass.
- Du Toit-Brits, C. (2021). The influence of the learning environment on promoting self-directed learning. *Self-directed learning: An imperative for education in a complex society*, 22-44.
- Grabove, V. (1997). The many facets of transformative learning theory and practice. *New directions for adult and continuing education*, 1997(7), 89-96.
- Joode de, T. & Zaag, B. van der (2019). *Communicatie voor Financials*. Noordhoff.
- Korthagen, F. & Nuijten, E. (2023). *De kracht van reflectie*. Boom.
- Kuiper, R.A. & Persut, D.J. (2004). Promoting cognitive and metacognitive reflective reasoning skills in nursing practice: self-regulated learning theory. *Issues and Innovations in Nursing Education*, 45(4), 381-391.
- LOOFC (2018). *Landelijk opleidingsprofiel Finance & Control 2018*. Geraadpleegd op 5 mei 2024 van www.vereniging-hogescholen.nl/system/profiles/documents/000/000/267/original/20190310_LOPFC_versie_2_1_NL.docx.pdf?1632824208
- Mezirow, J. (1978). Perspective transformation. *Adult Education Quarterly*, 28(2), 100-110.
- Moon, J.A. (2006). *Learning journals: A handbook for reflective practice and professional development*. Routledge.
- Nadin, S. & Cassell, C. (2006). *Qualitative research in accounting & management*, 208-217.
- Scheepers, P.L.H. & Tobi, H. (2021). *Onderzoeksmethoden*. 10e editie. Boom.
- Sitvast, J. & Venhorst, N. (2010). Logboeken als reflectie-instrument op een leerafdeling. *Vakblad voor opleiders in het gezondheidszorgonderwijs*, 5, 15-19.
- Verhoeven, N. (z.d.). *Onderzoekslogboek als tool bij reflectie*. Geraadpleegd op 5 mei 2024 van www.nelverhoeven.nl/actueel/209-357_Onderzoekslogboek-als-tool-bij-reflectie
- Zimmerman, B.J. & Schunk, D.H. (eds.) (2011). *Handbook of self-regulation of learning and performance*. Routledge/Taylor & Francis Group.